

DINAMICA CANCERULUI MAMAR ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Vasile Jovmir, dr. h. în medicină, conf., Lilia Moraru, doctor-rezident, Institutul Oncologic

Cancerul mamar este cea mai frecventă boală malignă la femei. În țările economic dezvoltate reprezintă 15-20% din cazurile de deces prin cancer la femei și 3-5% din toate decesele. În Europa anual morbiditatea constituie 105 cazuri la 100 mii de femei, iar mortalitatea 40 de cazuri la 100 mii de femei [1,4]. În Rusia morbiditatea alcătuiește 38,24% la 100 mii populație, cea mai mare morbiditate existând în grupele cu vârstă de 60-64 de ani și peste 75 de ani: respectiv, 134,6 și 137,68 la 100 mii populație [6]. Se înregistrează o “îmbătrânire” a cancerului mamar [7]. În România (Cluj) morbiditatea constituie 39,8‰, o pondere mare a stadiilor avansate înregistrându-se la pacientele tratate în Secția de Oncologie a Spitalului Județean Cluj: stadiile III-IV au alcătuit 73,4%, iar stadiul I - 4,25% [2,3].

În Republica Moldova cancerul mamar reprezintă una din problemele majore de sănătate publică, de un interes epidemiologic excepțional. Schimbările sociale majore în legătură cu migrarea masivă a populației, care au avut loc în republică în ultimii 20 de ani, s-au răsfrânt, respectiv, și asupra stării sănătății populației. Numărul pacientelor cu cancer mamar este în creștere, ca și în alte țări europene, dar această creștere nu este atât de dramatică, ceea ce se confirmă prin datele statistice și studiile proprii, efectuate în baza pacientelor cu cancer mamar, înregistrate în ultimii 20 de ani.

Scopul lucrării a fost analiza comparativă a unor parametri epidemiologici din anii 1985, 1995, 2005. S-au studiat numărul pacientelor înregistrate, morbiditatea, mortalitatea, prevalența, vârsta medie, diagnosticul cancerului pe stadii, răspândirea geografică (nord, centru, sud). Au fost supuse analizei 698 de paciente înregistrate în anii 1985, 892 în 1995 și 768 în 2005 (în total 2361 de paciente cu cancer mamar). Unii parametri (media vârstei, distribuția teritorială) au fost stabiliți în baza numărului bolnavelor tratate în Institutul Oncologic în anii respectivi (453 - 1985; 420 - 1995; 549 - 2005; în total 1422 de paciente).

În anul 1985 (*tab. 1*) s-au păstrat indicii comparativ satisfăcători pentru depistarea activă a cancerului mamar (CM) 27,4%, morbiditatea constituie 35,2‰, mortalitatea generală fiind joasă – 15,2%. Este jos, de asemenea, nivelul mortalității până la 1 an – 9,3%. Metodele de tratament folosite la acel moment, mai ales radioterapia și chimioterapia, care, de regulă, erau administrate postoperator, au permis obținerea unei supraviețuiri la 5 ani în 48,4% cazuri, prevalența constituind doar 168,9 ‰ (3687 de cazuri). Cel mai înalt nivel în următorii 10 ani (1985- 1995) acești indicii au atins în 1994, când s-a înregistrat cel mai mare număr de paciente – 995, incidența alcătuiind 42,0 ‰.

Aplicarea în practică a noilor metode intensive de tratament preoperator a permis obținerea unei creșteri spectaculoase a prevalenței: în cifre absolute de la 3687 de paciente (168,9‰) în 1985 la 6547 de paciente (290,3‰) în 1995, numărul pacientelor înregistrate s-a dublat.

Tabelul 1

Indicii cancerului mamar pentru anul 1985

<i>Indicii</i>	<i>Cifre absolute</i>	<i>Procente, promile</i>
1. Morbiditatea	698	35,2%
2. Prevalența	3687	168,9‰
3. Mortalitatea	330	15,2%
4. Supraviețuirea la 5 ani	1785	48,4%
5. Mortalitatea la 1 an	65	9,3%
6. Depistarea activă	170	27,4%

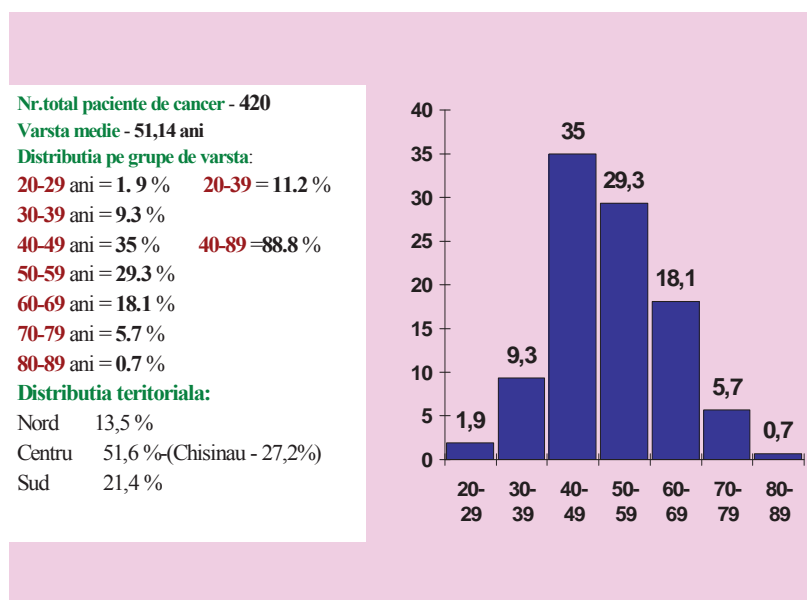

Figura 1. Indicii cancerului mamar pentru anul 1995

Din *fig.1* se observă că pacientele cu vârsta până la 40 de ani au constituit 11,2 %, iar cele cu vârsta peste 40 de ani – 88,5%. Maximile ponderii s-au înregistrat la pacientele din grupa de vârstă de 40-49 de ani: 35% și 50-59 ani – 29,3%. Vârsta medie a alcătuit 52,15 ani.

Indicii anului 2005 (*fig.2*), comparativ cu anii 1985 și 1995, n-au suferit mari schimbări, numărul de paciente înregistrate a fost de 783, vârsta medie s-a păstrat la nivelul de 52,7 ani (1995- 51,4). Cea mai mare pondere o reprezintă pacientele din grupa de vârstă de 50-59 (36,7) de ani. Pacientele cu vârsta până la 40 de ani au alcătuit numai 7,9%. Rezultatele studiului nu demonstrează o „întinerire” a cancerului, din contra, după cum se observă din *fig. 2* și 3, ponderea pacientelor din cadrul grupei cu vârsta de 50-59 de ani a crescut – 36,2%.

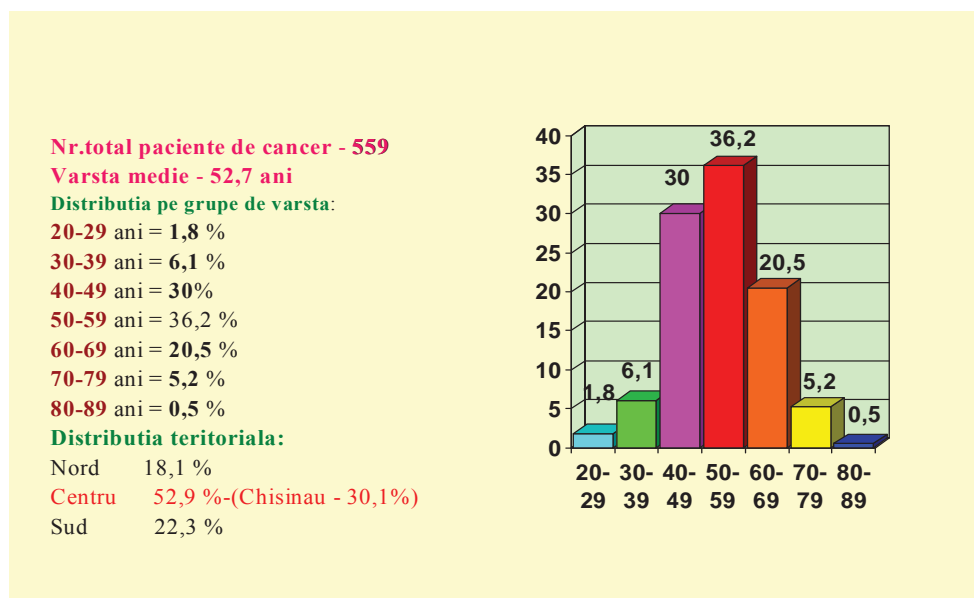

Figura 2. Indicii cancerului mamar pentru 2005

Distribuția teritorială a cazurilor de CM în ultimii 10 ani, de asemenea, n-a suferit mari modificări. Datele din *fig. 4* arată o raspândire neuniformă a cazurilor de cancer mamar pe teritoriul Republicii Moldova, predominând în centrul țării, unde a constituit, respectiv în 1995 – 51,6%, în 2005 – 52,9%; cel mai mic procent a fost înregistrat la nordul Moldovei – 13,5% și 18,1%, iar la sud: 21,4% (1995)

și 22,3% (2005). Numărul înalt de cazuri de CM în municipiul Chișinău (1995-27,2%; 2005-30,1%) se explică prin predominarea lui în centrul republicii.

Morbiditatea în ultimii 20 de ani (fig.5) a crescut doar cu 9,3% (1985 –32,5% și 2005 – 41,8%), ceea ce demonstrează o stabilitate relativă (numărul de cazuri în 1985 a fost de 698, iar în 2005 de 783). În ultimii 5 ani a avut loc o scădere a numărului pacientelor înregistrate în 2001, acesta fiind de 912, iar în 2005 de 783. Probabil, aceasta se explică nu doar prin migrarea populației peste hotare, deoarece femeile care fac cancer la sân, se întorc, de regulă, în țară pentru tratament. Se poate de presupus că una din cauze este micșorarea utilizării pesticidelor (unul din factorii importanți cancerigeni) în agricultură și a altor substanțe chimice.

Supraviețuirea la 5 ani (fig.5) confirmă că eficacitatea tratamentului este joasă (48,4% - 50,2%). Aceasta se explică prin ponderea mică a stadiilor cancerului precoce mamar (0 - IIA – 33,5% în 1995 și 27,7% în 2005), însă stadiile avansate predomină (IIB- IV – 66,5% în 1995 și 72,2% în 2005; date calculate pe loturile de paciente tratate în secțiile de mamologie 1 și 2) (fig. 6).

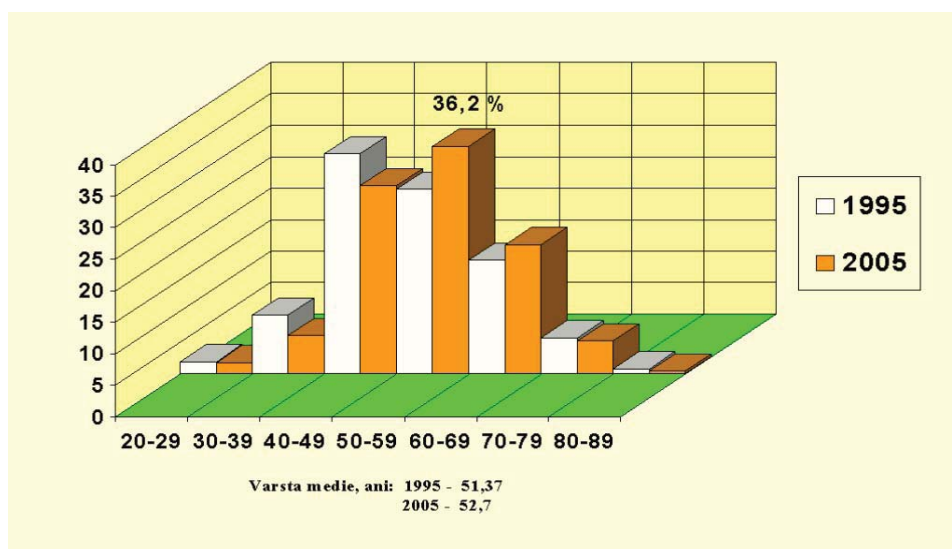

Figura 3. Distribuția comparativă a pacientelor pe grupe de vârstă

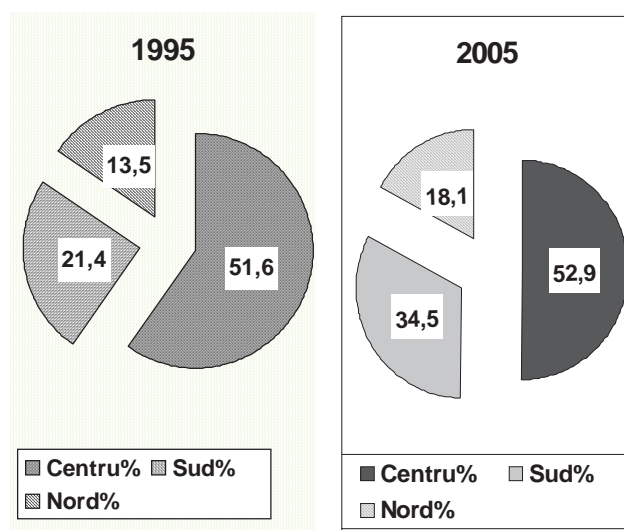

Figura 4. Distribuția teritorială

Un indice important este prevalența (fig 7). Din 1985, când au fost înregistrate 3687 de paciente, numărul lor a crescut considerabil – până la 7289 în 2005. Indicatorii standardizați, de asemenea, confirmă aceasta: de la 168,9 ‰ în 1985 la 389,8 ‰ în 2005. Explicația este elaborarea unor metode noi de tratament al cancerului mamar. Un rol important l-a avut și tratamentul intensiv preoperator, combinat și suprapus, care permite micșorarea riscului dezvoltării recidivilor locale și profilaxia diseminării intraoperatorii a celulelor canceroase.

Studiile efectuate de noi au demonstrat că intervențiile chirurgicale fără tratament antiblastic preoperator (neoadjuvant) sporesc riscul dezvoltării metastazelor la distanță cu 18-25 % [4].

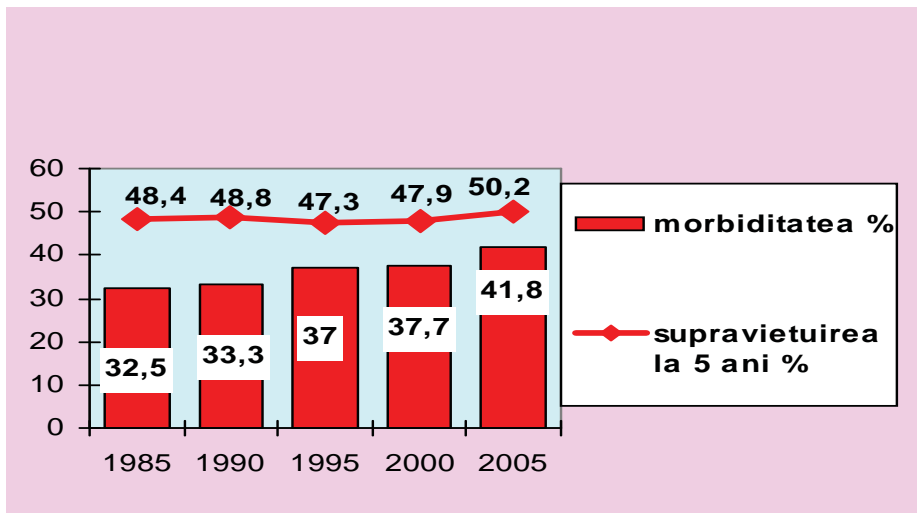

Figura 5. Morbiditatea și supraviețuirea la 5 ani

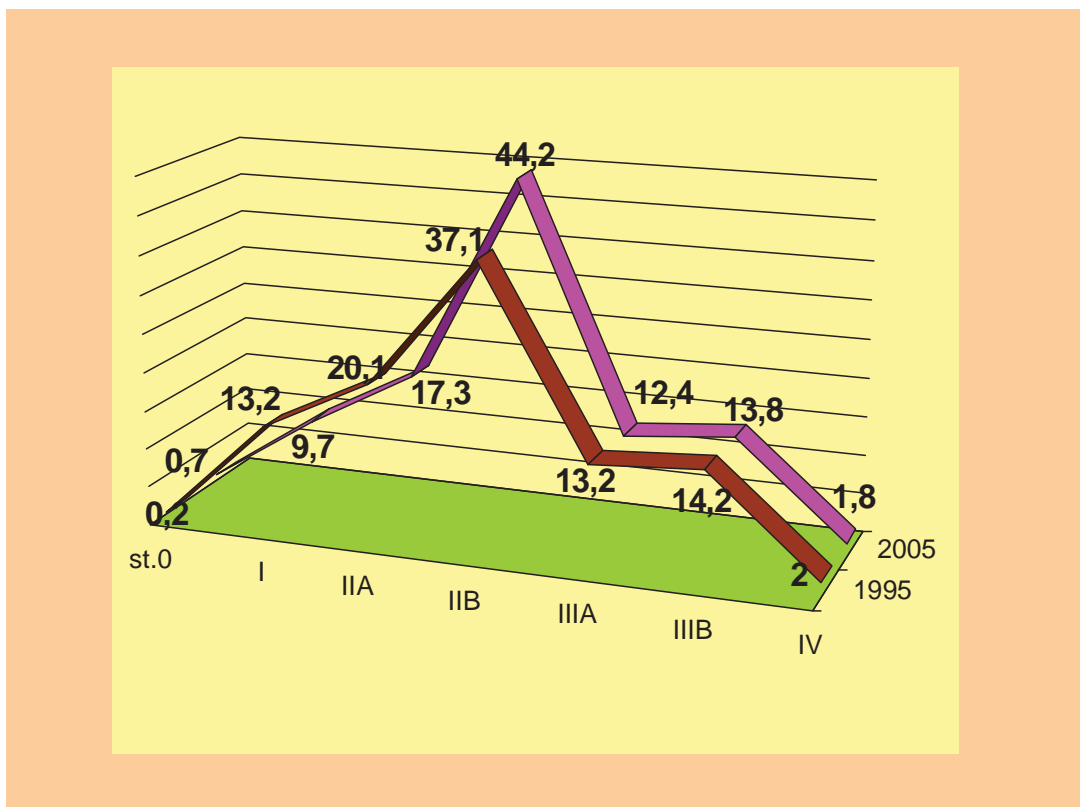

Figura 6. Stadiile CM în anii 1995-2005

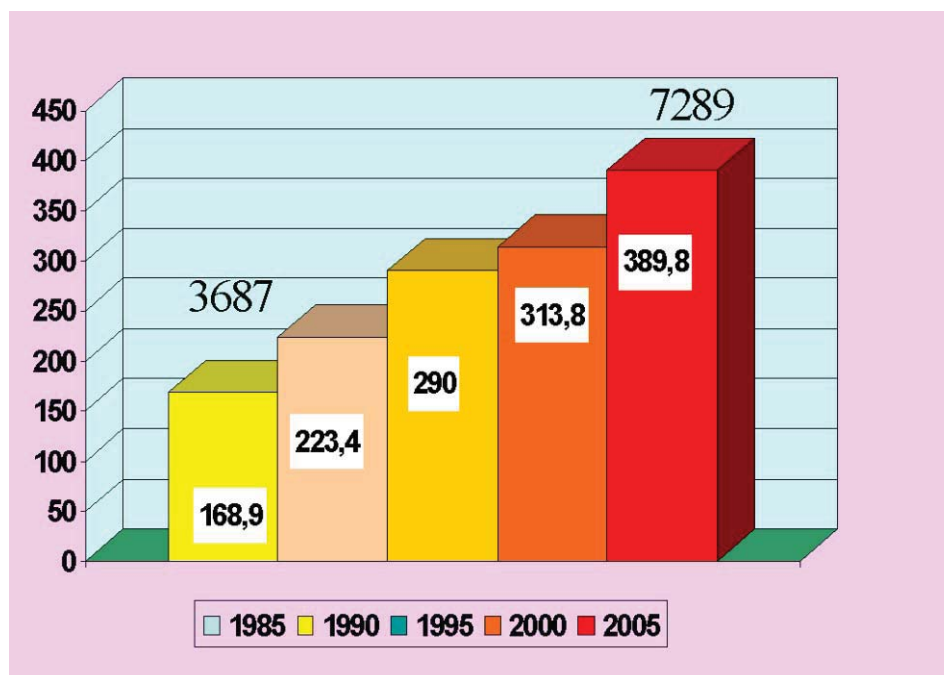

Figura 7. Evoluția prevalenței 1985-2005

Concluzii

Analiza efectuată demonstrează o stabilitate relativă a majorității indicilor statistici, care reflectă situația epidemiologică a cancerului mamar în Republica Moldova. În ultimii 20 de ani nu s-a înregistrat o creștere considerabilă a numărului de paciente înregistrate (1985 - 698 de paciente; 1995 - 892; 2005 - 768). Morbiditatea în acest timp a oscilat cu modificări periodice neînsemnate, diferența între anii 1985 și 2005 fiind de 9,3 %. Diagnosticarea precoce a cancerului mamar rămâne o prioritate, deoarece stadiile I și IIa, când el poate fi vindecat în peste 90% cazuri, a rămas în ultimii 10 ani, practic, la același nivel (1995-33,5 %; 2005 - 27,7 %). Cancerul mamar neinvaziv, care poate fi tratat în 100% cazuri, a fost depistat doar în 2,2 % cazuri, însă în țările economic dezvoltate, depistarea cancerului in situ atinge nivelul de 40%. Este regretabil, dar CM local avansat (stadiile II b – III) are o pondere de 64,5, iar stadiul IV (care este incurabil) de 2%. De aici conchidem că și supraviețuirea la 5 ani este relativ mică, alcătuind, 48 – 50%.

Implementarea pe larg în Institutul Oncologic a metodelor combinate și complexe de tratament al cancerului mamar, mai ales preoperator, a permis a spori prevalența pacienților tratați de la 3687 (168,9 ‰) în 1985 la 7289 (389,8 ‰) în 2005.

Calcululele efectuate pentru pacientele tratate în secțiile de mamologie 1 și 2 (1995 – 420 și în 2005 – 559 de paciente) au demonstrat o medie de vârstă respectiv în anul 1995 de 51,4 ani și în 2005 de 52,7 ani. Studiul efectuat suplimentar pe un lot de 119 paciente în 2000 (an intermediar), de asemenea, n-a demonstrat creșterea ponderii pacientelor cu vârsta până la 40 de ani (20-29 de ani – 2,52%; 30-39 de ani – 12,6%). Cea mai mare frecvență de îmbolnăvire se înregistrează la vârsta de 40-49 de ani – 36,13%, media de vârstă constituind 52,08 ani.

Cancerul mamar, fiind în prezent cea mai frecventă maladie oncologică, rămâne o problemă majoră, iar situația poate fi ameliorată numai prin educație sanitară permanentă, folosind toate posibilitățile de care dispune societatea – controlul periodic obligatoriu, profilaxia stresului și rezolvarea problemelor stringente ecologice etc.

Bibliografie selectivă

1. Nagy Viorica, T.E. Ciuleanu, *Recomandările ASCO/ESMO pentru un nucleu curricular global în oncologia globală* // Radioterapie și oncologie medicală. v.XI, nr. 1, 2005, Cluj-Napoca, p. 66-73.

2. Maria Turden, Cristina Ciortea, Cătălina Covalcic, *Asistența oncologică în spitalul Clinic Județean Cluj* // Radioterapie și oncologie medicală, vol. IV, nr.2, 2000 p.199-206.
3. N.Ghilezan, *Asistența oncologică prezent și viitor* // Radioterapie & Oncologie Medicală, 2000, 1:28-31; B.J.Kennedy, *Medical Oncology. Its Origin, Evolution, Current Status and Future* // Cancer, 1999, 85(1);1-88.
4. V.Jovmir, *Importanța tratamentului radiochimioterapic preoperator în tratamentul cancerului mamar. I Congres Național de Oncologie*. Culegere de articole și teze, Chișinău, 2000, 106-108.
5. В.В.Семиглазов, *Карцинома in situ молочной железы – морфологические и клинические проблемы* // Практическая онкология, Т.3, №1, 2002.
6. В.П.Летягин, *Органосохраняющие методы лечения больных раком молочной железы (состояние и перспективы развития)*. VIII Российский онкологический конгресс, Москва, 22-24 ноября 2004 г.
7. М.И.Давыдов, Е.М.Аксель, *Злокачественные новообразования в России и странах СНГ в 2002*, г. Москва, 2002.
8. С.А.Тюлядин, *Системная терапия операбельного рака молочной железы* // Практическая онкология. С-Петербург, 2004, с. 73-85.

Rezumat

Au fost analizați comparativ indicii epidemiologici de bază ai CM pentru anii 1985, 1995, 2005 în Republica Moldova. Rezultatele obținute demonstrează o evoluție în dinamică a indicilor fără oscilație mare în ultimii 20 de ani. Numărul pacienților înregistrate în 1985 și 2005 nu diferă considerabil (698 și 768). În baza materialului studiat nu s-a constatat o “întinerire” considerabilă a cancerului mamar, media vârstei fiind de 51,37-52,7 ani în perioada 1985-2005. Este mare ponderea stadiilor avansate (66,5 – 72,25), drept consecință, sunt reduse rezultatele tratamentului (supraviețuirea la 5 ani – 50,2%). Perfecționarea metodelor de tratament preoperator a permis a spori considerabil prevalența de la 108,9‰ (1985) la 389,8‰ (2005).

Depistarea precoce și tratamentul cancerului mamar sunt probleme majore și nu depind numai de competența medicului, dar și de implicarea întregii societății.

Summary

Basic epidemiological indexes of Breast Cancer for 1985, 1995, and 2005 in the Republic of Moldova were analyzed in comparison. In the last 20 years, the obtained results demonstrate an evolution in index dynamics without great oscillation. There is no considerable difference between the registered patients in 1985 and 2005 (698 to 768). The research demonstrates that the age of the patients with breast cancer is not getting younger, the middle age being 51,37-52.7 years old in the period 1995-2005. There is a high percent of advanced stages (66.5 – 72.25) and in the consequences; the treatment results are reduced (50.2% survives until 5 years). Pre-surgery treatment methods permitted to increase considerably the prevalence from 108.9% in 1995 to 389.8% in 2005.

Earlier diagnosis and treatment of breast cancer are major problems and don't depend only on doctors competence, but also on the implication of the whole society.